

Finanțat de
Uniunea Europeană

Expert-Grup
Centru Analitic Independent

IPRE
Institutul pentru Politici
și Reforme Europene
ipre.md

INSTITUTUM
VIRTUTES
CIVILIS

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Caroma-Nord

Raport privind evaluarea cheltuielilor de tineret în raioanele Florești și Sîngerei

Autori: Roman Banari,
A.O. „Caroma Nord”, 2024

„SOCIETATEA CIVILĂ PENTRU INTEGRAREA EUROPEANĂ”

Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Fundația „Friedrich Ebert”

www.euromonitor.md

Notă de limitare a responsabilității

Acest raport a fost produs cu suportul financiar al Uniunii Europene și Fundației „Friedrich Ebert” (FES). Conținutul acestuia reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului „Societatea Civilă pentru Integrarea Europeană”, finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Fundația „Friedrich Ebert”. Conținutul raportului aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea Uniunii Europene și Fundației „Friedrich Ebert” (FES). Responsabilitatea exclusivă pentru concluziile și informațiile incluse în acest raport o poartă AO „Caroma Nord”.

CUPRINS

ABREVIERI	4
INTRODUCERE	5
ASPECTE METODOLOGICE ȘI LIMITĂRI	7
a. Metodologia de cercetare	7
b. Aria de cercetare, provocări și limitele cercetării	7
CAPITOLUL I. Privire generală la situația socio-economică și politicile pentru tineret în raioanele Sîngerei și Florești	8
Raionul Sîngerei	8
Raionul Florești	12
CAPITOLUL II. Profilul tinerilor din Moldova vs. tinerii din raioanele Sîngerei și Florești în perioada anilor 2021-2022	15
CAPITOLUL III. Tendințele de finanțare a sectorului de tineret în raioanele Sîngerei și Florești	17
Cheltuielile bugetare la nivel local per tânăr	20
Executarea bugetelor pe tineret în anii 2020-2022	21
CONCLUZII	22
RECOMANDĂRI	23

ABREVIERI

APL – Administrația Publică Locală
BERD – Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare
BNS – Biroul Național de Statistică
CNTM - Consiliul Național al Tineretului din Moldova
MEC – Ministerul Educației și Cercetării
MF – Ministerul Finanțelor
PIB – Produs Intern Brut

INTRODUCERE

Despre Asociația „CAROMA NORD”, organizație implementatoare a inițiativei

Asociația Obștească „Caroma Nord” este o organizație neguvernamentală, apolitică, independentă, care activează din februarie 2002. Misiunea asociației este de a promova și facilita participarea cetățenilor la nivel local și de a contribui la dezvoltarea unei societăți civile bazate pe cetățenie activă. Principalele domenii de activitate ale Asociației obștești „Caroma Nord” sunt: ecologie și protecția mediului; educație și formare; dezvoltare umană și integrare socială; drepturile omului. În cei 22 ani de activitate, cu suportul mai multor donatori și finanțatori, „Caroma Nord” și-a derulat numeroase proiecte în peste 65 de localități din RM.

În proiectele noastre folosim metode de participare inovative și implicăm autoritățile locale, cetățenii, sectorul de afaceri, jurnaliști, mediul academic, care ajung să discute și să ia decizii comune cu privire la problemele comunității în care locuiesc. Serviciile noastre și programele de informare, consultanță, instruire, advocacy, constituie platforme de reprezentare a diferitelor categorii de cetățeni, care se completează reciproc și adaugă valoare una alteia, servind dezvoltării societății civile și comunităților.

„Caroma Nord” a fost printre primele organizații care au contribuit la crearea Centrelor de Acces la Informație și Instruire, conectând comunitățile locale la rețeaua Internet (CCAI), care din 2002 încoace a promovat crearea de servicii prietenoase tinerilor, protejarea și susținerea celor mai vulnerabili și dezavantajați copii, femei, persoane în etate (HOME CARE), dar și a familiilor în care trăiesc aceștia. Deținem experiență de informare, conștientizare și motivare a populației și a societății civile la nivel local cu privire la procesul bugetar, ca aceștia să se poată implica mai activ în procesele de consultare și elaborare a politicilor publice și bugetelor publice locale. Prin intermediul grupurilor civice, ONG-urilor create și Coalițiilor pentru Bugetare Participativă constituite în mun. Bălți, Florești, Sîngerei, Rîșcani și Drochia, au fost desfășurate activități pentru educația cetățenilor în sensul implicării lor în elaborarea și monitorizarea politicilor publice locale, controlului public asupra gestionării resurselor și utilizării banilor publici.

AO „Caroma Nord” este membru-fondator al Alianței Centrelor Comunitare de Acces la Informație și Instruire din Republica Moldova (Alianței INFONET), Alianței ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF), rețeaua „HOME CARE”; Rețelei Internaționale CEEweb for Biodiversity, AMAR – WFAA- Associazione Mondiale di Amicizia delle Aree Rurali - World Friendship Association of Rural Areas. De asemenea, „Caroma Nord” este membră a Comitetului de coordonare pentru Guvernare Deschisă (2023-2025), Consiliului Consultativ CSO Meter (2022-2023), a EaP CSF Working Group WG 3 și a Platformei Naționale din Moldova a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic (2016-prezent) ș.a. Prin intermediul proiectului „Fondul pentru Tineri Bălți și Sîngerei”, „Caroma-Nord” este câștigătorul premiului special „Premiile ONU pentru Drepturile Omului” 2023 pentru o realizare remarcabilă în domeniul implicării active în promovarea participării tinerilor.

În cadrul proiectului „Societatea Civilă pentru Integrarea Europeană”, organizația și-a direcționat atenția către evaluarea aspectelor de finanțare a sectorului de tineret din raioanele Florești și Sîngerei, cu finalitatea de a sensibiliza autoritățile publice de nivelul doi să investească în măsuri care să faciliteze participarea tinerilor și a organizațiilor de tineret. Prin obținerea unei înțelegeri mai profunde a acestor aspecte, se dorește formularea unor propuneri de intervenții adecvate pentru a sprijini tinerii în atingerea potențialului lor maxim și pentru a contribui la dezvoltarea comunității, creând astfel mai multe oportunități de dezvoltare a tinerilor la nivel local.

Despre prezentul raport

Conform BERD¹, Moldova are o economie mică, care de ani de zile a fost constrânsă de deficiențe structurale grave, inclusiv de o guvernare deficitară, capacitatea instituțională limitată și de un mediu de afaceri neuniform. Veniturile reale pe cap de locuitor sunt în urma altor țări din regiune, iar emigrarea rămâne ridicată, în special, în rândul tinerilor.

Evoluția Produsului Intern Brut pe parcursul ultimilor cinci ani a fost modestă, indicele de volum înregistrând o creștere medie de aproape 2% anual. Conform BNS, în 2022 PIB a fost în descreștere (în termeni reali) cu 4,6% față de anul 2021, iar în primele nouă luni ale anului 2023 – în scădere cu 0,4% față de aceeași perioadă a anului 2022².

Pe fundalul acestor probleme la nivel național, raioanele Sîngerei și Florești nu reprezintă o excepție. În cele din urmă acestea reprezintă regiuni care se confruntă în prezent cu provocări semnificative legate de evoluția demografică, economică și a tineretului, fapt confirmat și expres statuat în strategiile de dezvoltare ale raioanelor vizate^{3,4}. Aceste regiuni se află într-un proces de transformare continuă, iar impactul asupra tinerilor și viitorului lor în cadrul acestor comunități este un subiect de interes major.

Studiul realizat propune o analiză a situației socio-economice, a politicilor pentru tineret și a perspectivelor tinerilor în raioanele Sîngerei și Florești și cum acestea contribuie la dezvoltarea socio-economică a tinerilor. Cu toate acestea, scopul principal al cercetării este de a înțelege mai bine care este gradul de finanțare a sectorului de tineret din raionul Florești și Sîngerei și ca finalitate de a sensibiliza și asigura ca autoritățile publice de nivelul doi să investească în măsuri care să faciliteze participarea tinerilor și a organizațiilor de tineret.

Prin acest raport prezentăm și profilul tinerilor din raioanele Florești și Sîngerei.

Evaluarea cheltuielilor de tineret în raioanele Sîngerei și Florești este un proces indispensabil în activitățile de promovare a agendei de tineret la nivel raional, așa cum în lipsa de oportunități la nivel local, tinerii emigrează. Dacă ne referim la migrația tinerilor cauzată de lipsa sau insuficiența resurselor financiare în cadrul bugetelor raionale și locale pentru componenta de tineret, tinerii sunt sortiți spre emigrare pe motiv că nu li se pun la dispoziție suficiente oportunități de dezvoltare și implicare socio-culturală la ei acasă, și nu doar acestea. Prin urmare, insuficiența bugetelor locale de tineret are efecte negative asupra tinerilor, dar și a comunităților în ansamblu.

Relevanța acestui studiu derivă din necesitatea de a oferi informații detaliate și relevante autorităților locale, organizațiilor neguvernamentale și altor actori interesați, în vederea dezvoltării unor politici cu bugete suficiente pentru acestea și a facilitării unui mediu propice pentru dezvoltarea și implicarea tinerilor în comunitățile lor. Drept rezultat se urmărește să se ofere o bază solidă de înțelegere a nivelului de finanțare a sectorului de tineret, având ca scop final dezvoltarea și implementarea unor politici și programe eficiente de sprijinire a dezvoltării tinerilor din raionul Florești și Sîngerei bazate pe evidențe.

În cele din urmă, prezentăm concluziile noastre și recomandările pentru a dezvolta în continuare mecanisme de implicare a tinerilor în procesele de elaborare a bugetelor locale de tineret. Diseminarea rezultatelor raportului către părțile interesate va stimula dialogul și colaborarea între diferitele instituții și organizații implicate în

¹ <https://www.ebrd.com/moldova-strategy-romanian.pdf>

² https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/12

³ STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A RAIONULUI SÎNGEREI (2021-2028) https://singerei.md/wp-content/uploads/2021/11/10.11.21-Strategia-de-dezvoltare-a-Raionul-Singerei-2021-2028_compressed_compressed-1.pdf

⁴ <https://floresti.md/wp-content/uploads/2021/12/Strategia-de-dezvoltare-socio-economica-a-raionului-Floresti-2021-2028.docx>

dezvoltarea sectorului de tineret în raioane, facilitând astfel elaborarea unor politici locale, programe și bugete coerente și suficiente pentru consolidarea sectorului de tineret local și regional.

ASPECTE METODOLOGICE ȘI LIMITĂRI

a. Metodologia de cercetare

Acest raport de monitorizare și evaluare a fost elaborat folosind metodele dezvoltate de Consiliul Național al Tineretului din Moldova și adaptate pentru acest raport, dezvoltând componenta de descriere a contextului local. Similar altor procese de cercetare, și în cazul acestui raport a fost utilizată metoda cantitativă pentru a evalua situația tinerilor în raioanele Sîngerei și Florești, însoțită și de componenta de interviu telefonică a tinerilor din consiliile de tineret din aceste raioane. Totodată, această metodă a permis evaluarea nivelului de executare a bugetelor locale destinate componentei tineret. Componenta calitativă a fost asigurată prin surse de date privind executarea bugetelor pe sectorul tineretului, furnizate de Ministerul Finanțelor, informații de la autoritățile publice locale de nivelul al doilea și rapoartele de evaluare a bugetelor de tineret la nivel de APL II, realizate anual de către CNTM.

În procesul de cercetare s-au luat în considerare cheltuielile înregistrate în subprogramul Tineret (cod 8603), conform clasificății funcționale (Ordinul MF 208/2015). Cheltuielile destinate sectorului tineretului sunt înregistrate la subgrupa "Servicii pentru tineret" (cod 0813), care face parte din grupa "Servicii de sport, tineret și odihnă" (cod 081), incluzându-se în grupa principală "Cultură, sport, tineret, culte și odihnă" (cod 08).

Constatările analizei cantitative și calitative au fost suprapuse cu măsurile întreprinse de către autorități în procesul de bugetare, iar problemele identificate au fost reflectate în compartimentul concluzii și recomandări privind cadrul instituțional și de politici, participare și nivelul de asigurare cu resurse bugetare a activităților de tineret.

b. Aria de cercetare, provocări și limitele cercetării

Raportul de analiză a cheltuielilor pe sectorul tineretului se concentrează exclusiv pe evaluarea cheltuielilor efectuate de APL de nivelul II pentru acest sector. Din lipsă de resurse, nu s-a putut analiza gradul de finanțare a sectorului tineretului la nivelul APL I. De asemenea, cheltuielile de tineret nu includ co-finanțarea programelor acordate de Ministerul Educației și Cercetări, ori finanțările parvenite de la partenerii de dezvoltare a Moldovei. Prin urmare, obiectul de cercetare a studiului este legat de activitățile cu numărul bugetar 00239, 00394, 00461, 00462 și 00463.

CAPITOLUL I. Privire generală la situația socio-economică și politicile pentru tineret în raioanele Sîngerei și Florești

Pentru început este de menționat că în ambele raioane nu există strategii raionale de tineret, iar activitățile pe domeniu sunt realizate în baza unor planuri de acțiuni anuale. Prin urmare, dezvoltarea sectorului de tineret se face în baza documentelor strategice naționale, dar și a strategiilor raionale de dezvoltare socio-economică ce există.

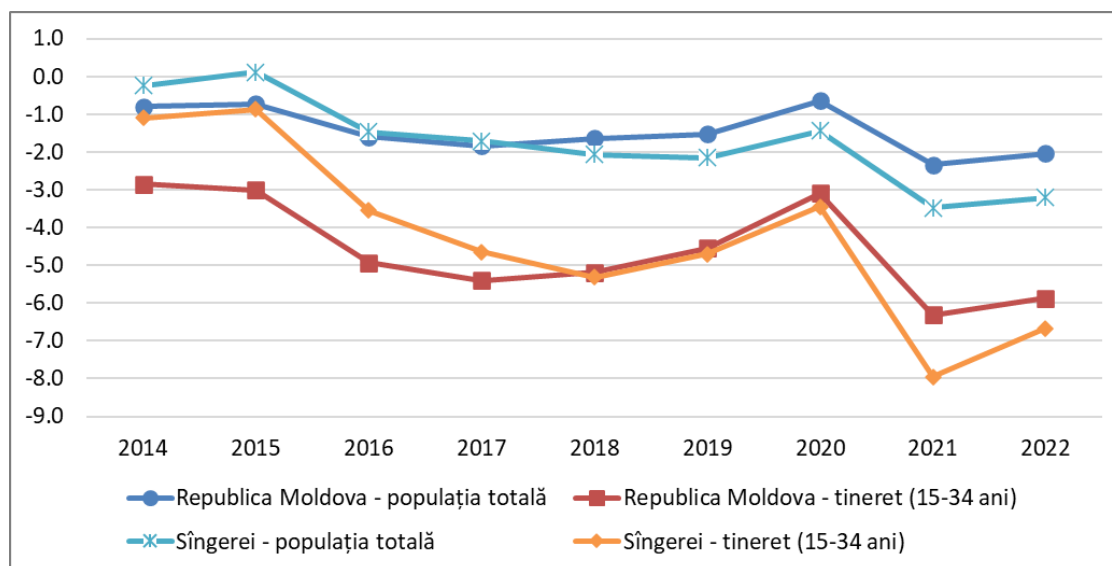
În cele ce urmează prezentăm cele mai importante date care pot fi corelate cu sectorul de tineret și finanțarea acestuia așa cum ele sunt în strânsă dependență de dezvoltarea economică a raioanelor vizate.

Raionul Sîngerei⁵

Situația demografică a raionului Sîngerei la etapa actuală reprezintă rezultatul unei îndelungate evoluții a diferitelor fenomene economice și sociale. Conform datelor APL II, se constată un decalaj semnificativ în dezvoltarea socio-economică și demografică în profil teritorial/raional, și aceasta constituie una din problemele principale ale securității demografice.

Conform datelor BNS⁶, la sfârșitul anului 2022, populația cu reședință obișnuită a raionului Sîngerei a constituit 65 166 persoane, în scădere cu 14% comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2014, sau cu 3% față de sfârșitul anului 2021. Deși scăderea numărului populației este un fenomen care se manifestă în întreaga țară, observăm că începând cu anul 2018 populația raionului Sîngerei se reduce cu ritmuri mai rapide decât populația Republicii Moldova în total (Figura 1). În special este înalt ritmul de scădere a populației tinere (de 15-34 de ani).

Figura 1. Ratele de modificare a numărului populației cu reședință obișnuită în raionul Sîngerei, % față de anul precedent

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS

⁵ STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A RAIONULUI SÎNGEREI (2021-2028) https://singerei.md/wp-content/uploads/2021/11/10.11.21-Strategia-de-dezvoltare-a-Raionul-Singerei-2021-2028_compressed_compressed-1.pdf

⁶

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_02%20PO/P/POP010400rclreg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

În anul 2022, rata natalității în rl. Sîngerei a constituit 11,6 născuți-vii la 1000 de locuitori, în descreștere ușoară comparativ cu anul 2020 (11,7 născuți-vii la 1000 de locuitori). Rata mortalității a constituit 14,4 decedați la 1000 de locuitori, la fel ca în anul 2020. Astfel, în anul 2022, populația raionului Sîngerei a înregistrat un spor natural negativ de 2,9 persoane la 1000 de locuitori sau de 190 persoane în total⁷.

Totodată, conform datelor autorităților reflectate în Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Sîngerei (2021-2028), populația se reduce cu ritmuri rapide nu doar ca rezultat al sporului natural negativ, ci și al refluxului migrațional, datorită migrației populației cu vârstă aptă de muncă. Conform datelor BNS, anual din raionul Sîngerei emigrează peste hotare în medie peste 3300 de persoane⁸ și peste 1100 de persoane pleacă în alte raioane ale țării⁹. Emigrația în masă a devenit un factor determinant pentru evoluția populației din raionul Sîngerei și acest declin nu poate fi stopat din insuficiența unor măsuri afirmative și de suport, însă prin prisma unor politici orientate spre îmbunătățirea calității vieții ar putea fi redus ca intensitate.

Raionul Sîngerei dispune de un anumit potențial economic, care asigură în primul rând locuri de muncă, iar în al doilea rând contribuie la formarea bugetului local. Conform datelor BNS, cifra de afaceri în raionul Sîngerei în anul 2021 constituia 2 001 14,8 mii lei și respectiv 2 600 274,1 mii lei în anul 2022¹⁰, iar valoarea producției industriale fabricate pe raion este de 227,9 mil. lei¹¹. În raion activitatea economică o desfășoară agenții economici din diferite domenii, numărul cărora pe parcursul anilor a fost în creștere: în anul 2022 numărul de întreprinderi raportoare au fost de 557 de unități economice (în creștere cu 4% față de anul 2021) cu un număr mediu anual de salariați de 3 678 persoane (în scădere cu 1%)¹².

Referindu-ne la numărul mediu anual total al salariaților (inclusiv în unitățile sociale și instituțiile bugetare), conform BNS în rl. Sîngerei în 2021 au fost 8 402 persoane salariate și respectiv 8 282 persoane în 2022¹³ (în scădere cu 1%), cu un salariu mediu brut de cca 7 897,6 lei înregistrat de BNS în 2022¹⁴ (cu 24% mai mic decât media pe republică). Este de menționat că populația cu reședință obișnuită a fost 67 326 persoane la 01.01.2022. Prin urmare, aceste date denotă faptul că o parte considerabilă din populație nu este angajată în câmpul muncii sau are o muncă informală, fapt care o face vulnerabilă din punct de vedere socio-economic.

7

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_02%20POP/POP020300reg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

8

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_02%20POP/POP070040rclreg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

9

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_02%20POP/POP070020rclreg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

10

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_24%20ANT_T_ANT020/ANT020150reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

11

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_14%20IND/IND020200reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

¹² https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Statistica_teritoriala/Statistica_teritoriala_2023.pdf

13

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_03%20FM/SAL020300reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

14

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_03%20FM/SAL010400reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

În concordanță cu obiectivele cercetării, pentru domeniul de tineret în strategia raională nu sunt stabilite anumite priorități specifice și strategice în ceea ce privește dezvoltarea sectorului de tineret, a organizațiilor de tineret, centre de tineret, servicii pentru tineri. Cu toate acestea, strategia raionului scoate în evidență faptul că „participarea activă a tinerilor la deciziile și acțiunile la nivel local și regional este esențială dacă ne dorim edificarea unor societăți mai democratice, mai solide și mai prospere. Faptul de a participa și de a fi un cetățean activ înseamnă a avea dreptul, mijloacele, localul, posibilitatea și, dacă e necesar, susținerea dorită pentru a participa la luarea deciziilor, a le influența și a se angaja în acțiuni și activități într-o modalitate care să contribuie la edificarea unei societăți mai bune.”

Cu toate acestea, dacă analizăm în detaliu prevederile strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Sîngerei, constatăm că aceasta vizionar și ca prioritate este mai mult concentrată pe dezvoltarea domeniilor sport și cultură decât cel al tineretului.

Responsabil de dezvoltarea sectorului de tineret în cadrul Consiliului Raional este Serviciul Tineret și Sport. Conform strategiei de dezvoltare a raionului, scopul major al Serviciului Tineret și Sport este asigurarea tuturor condițiilor necesare pentru dezvoltare, afirmare și siguranță în viitor a tinerilor din raion, totodată și participarea activă a tinerilor la viața socială, economică, cultural – sportivă și politică.

Funcțiile Serviciului Tineret și Sport responsabil de domeniul tineret constau în:

- Elaborarea și îndeplinirea programului complex de acțiuni privind dezvoltarea culturii și sportului, apărarea intereselor sociale, economice și spirituale ale tineretului, promovarea și valorificarea potențialului creator al tinerilor;
- Realizarea politicii de stat în domeniul tineretului, culturii și sportului în raion.
- Asigurarea condițiilor pentru buna funcționare a organizațiilor de tineret și sportive din raion.

Principalele atribuții ale Serviciului sunt în domeniul tineret sunt:

- Elaborează și asigură realizarea programului de activitate al Secției din care face parte, planului calendaristic al acțiunilor de tineret și sportive;
- Organizează și desfășoară, în comun cu structurile de tineret din raion, acțiuni cultural-cognitive și educative cu diverse tematici.

Conform raportului de activitate a Serviciului Tineret și Sport, în scopul promovării politicii de stat în domeniul tineretului, Serviciul anual continue să implementeze următoarele direcții prioritare de activitate:

- 1) Constituirea și Reuniunea tinerilor membri ai Consiliului Raional de Tineret,
- 2) Constituirea și funcționarea Consiliilor Locale ale Tinerilor;
- 3) Ateliere de lucru pentru Planificarea Strategică;
- 4) Post Forum de Tineret;
- 5) Adunarea Generală a Tinerilor.

Serviciul Tineret și Sport anual elaborează planuri anuale de acțiuni în domeniul tineret, repartizând activitățile de tineret în așa fel, ca tinerii din raion să beneficieze de anumite oportunități de implicare, participare și susținere, bazate pe priorități ca: dezvoltarea capacităților intelectuale; dezvoltarea spiritului de inițiativă; dezvoltarea abilităților participative; asigurarea accesului la informare și servicii; încadrarea tinerilor în viața publică; efectuarea anumitor analize și studii în problemele actuale ale tinerilor care vor duce apoi la soluționarea lor.

Conform raportului de activitate al Serviciului Tineret și Sport, în anul 2023 acesta a organizat și a asigurat participarea tinerilor din raionul Sîngerei la următoarele activități:

- S-a organizat un training pentru tineri cu tematica „Discriminarea în comunicare și importanța comunicării” și „Dezvoltarea abilităților de comunicare”.

- S-a organizat Instruirea cu tematica „Dezvoltarea de conținut și gândire critică” - această activitate a fost desfășurată în colaborare cu Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor.
- În perioada Săptămânii Naționale a Tineretului, circa 50 tineri din raion s-au implicat activ în activitățile care au fost preconizate pentru tineri, s-a organizat concursul „100 de tineri au zis” Ediția II, 2023, City Quest pentru tineri ș.a.
- S-a organizat Concursul raional Revista digital pentru tineri cu genericul „Iubește-ți localitatea” ediția I-a, în cadrul căreia au fost prezentate circa 30 de lucrări ale tinerilor din raionul Sîngerei.
- În colaborare cu A.O. Sinergy-Hub a fost organizată activitatea „Delicvența juvenilă, faza de judecată”, unde circa 15 tineri au simulat faza de judecată.

Una din cele mai importante instituții în care tinerii își pot desfășoară activitățile este Centrul Raional de Tineret, unde anual 1600 de tineri beneficiază de diverse servicii:

- 1) Servicii de voluntariat;
- 2) Animarea timpului liber;
- 3) Abilitarea economică a tinerilor.

În același timp, Consiliul Raional de Tineret Sîngerei a desfășurat un șir de activități pe parcursul anului, cum ar fi team-buildinguri, post-forumuri, cafenea publică, campanie de advocacy, traininguri ș.a.

Mai specific, Consiliul Raional de Tineret Sîngerei la forumul tinerilor din raionul Sîngerei a oferit tinerilor informații, i-a încurajat să își exprime ideile și preocupările, contribuind la o dezbateră constructivă și la identificarea soluțiilor pentru problemele comune. Astfel, în luna august 2023 când s-a desfășurat Forumul Tinerilor, au participat în jur de 50 tineri din raionul Sîngerei. În cadrul Forumului au fost identificate problemele cele mai importante cu care se confruntă tinerii din raionul Sîngerei, în baza unei cercetări sociologice unde au participat în jur de 250 tineri din r-nul Sîngerei. Totodată, în decembrie 2023 Consiliul Raional de Tineret Sîngerei a participat la Conferința Națională a Consiliilor Raionale/Municipale. La această conferință s-au sintetizat problemele tinerilor și cum văd ei soluționarea acestora prin contribuțiile proprii.

Pe lângă Consiliul raional și cele locale de tineret, în Sîngerei de către AO „Caroma Nord” este implementat proiectul „Fondul pentru Tineri Bălți și Sîngerei”. Fondul pentru Tineri are la bază conceptul „Youth Bank International”. Anual, în medie 18 tineri, cu vârste între 15 și 22 ani, cunoscuți ca „liderii ai comunității”, promovează și administrează transparent un Fond special destinat finanțării și implementării proiectelor de către tineri din raionul Sîngerei și mun. Bălți. Este un mecanism prin care sunt încurajate activitățile tinerilor legate de: filantropie, voluntariat, inițiativă civică și responsabilitate. Conform datelor AO „Caroma Nord”, Fondul pentru Tineri Bălți și Sîngerei s-a demonstrat a fi o structură care acordă suport, dar și implică tinerii în procesul de soluționare a problemelor locale. În cei 5 ani de activitate proiectul a crescut constant în rândul tinerilor (de la 500 la 1500 tineri implicați anual în activități), aceștia manifestând interes față de rezultatele și oportunități create de Fond. Pe lângă activitățile de bază preconizate în proiect, începând cu anul 2019 tinerii au început să se implice în procesul de transparență, fac transmisiuni Live ale ședințelor Consiliului Comunal Sîngerei și ale Consiliului Raional.

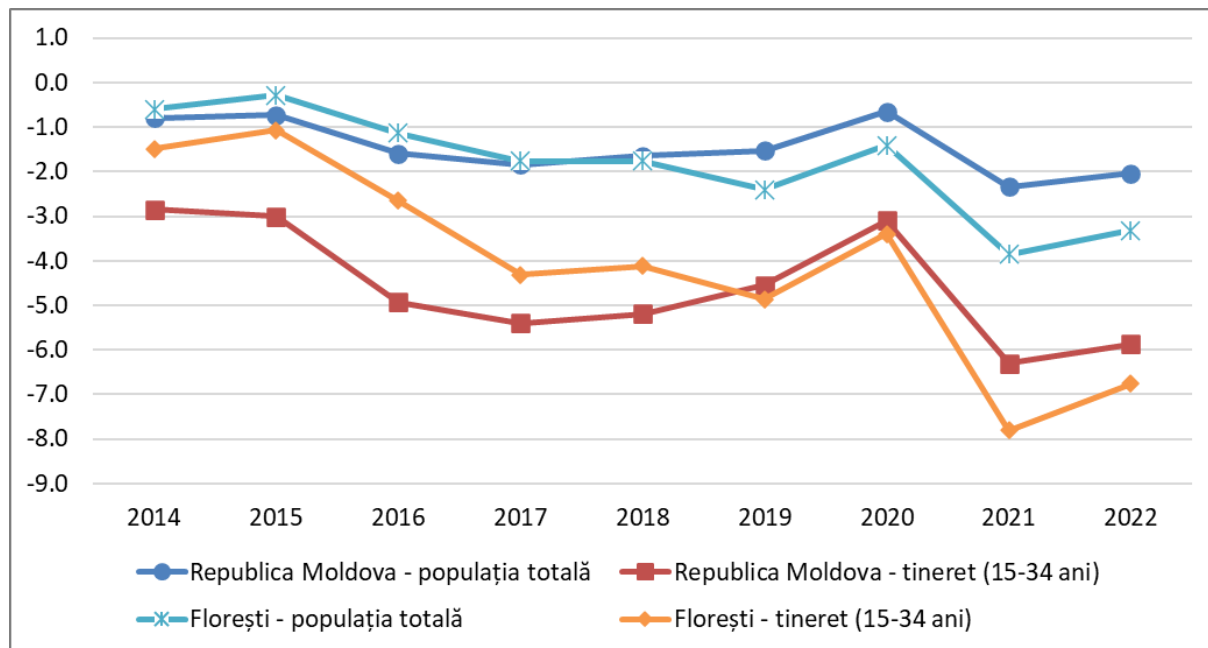
Întru a redresa situația socioeconomică în raion, în anul 2022 cu suportul Uniunii Europene, la Sîngerei a avut loc inaugurarea unui hub regional de susținere a antreprenorialului social. În cadrul Hub-ului, întreprinderile sociale vor obține suport prin instruire, consultanță și expertiză calificată, care îi va ghida pe antreprenorii sociali în procesul de inițiere și extindere a afacerilor sociale, de care vor beneficia un număr cât mai mare de persoane din comunitatea lor.¹⁵

¹⁵ <https://bani.md/uniunea-europeana-a-lansat-la-singerei-un-hub-regional-de-sustinere-a-antreprenorialului-social/>

Raionul Florești

Populația cu reședință obișnuită a raionului Florești a constituit, la sfârșitul anului 2022, 62 154 de persoane, cu 3% mai puțin comparativ cu sfârșitul anului 2021 sau cu 15% față de sfârșitul anului 2014, scăzând într-un ritm mai rapid decât media pe republică (Figura 2). Ritmurile de scădere a populației tinere au fost deosebit de accentuate.

Figura 2. Ratele de modificare a numărului populației cu reședință obișnuită în raionul Florești, % față de anul precedent

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS

În același timp, conform datelor BNS, în anul 2022 rata natalității în rl. Florești a constituit 9,8 născuți-vii la 1000 de locuitori, în scădere comparativ cu anul 2021, când au fost înregistrați 10,6 născuți-vii la 1000 de locuitori¹⁶. În același timp, rata mortalității a scăzut de la 19,7 decedați la 1000 de locuitori în 2021 până la 17,2 în 2022. Cu toate acestea, sporul natural al populației raionului în anul 2022 a rămas negativ (-7,5 persoane la 1000 de locuitori sau -471 persoane în total).

În afară de sporul natural negativ, populația raionului scade și din cauza migrațiunii interne și internaționale. Conform datelor BNS, anual din raionul Florești emigrează peste hotare în medie peste 3100 de persoane și peste 1400 de persoane pleacă în alte raioane ale țării¹⁷.

Dacă ne referim la situația socio-economică din raionul Florești, conform datelor BNS, cifra de afaceri în raion în anul 2021 constituia 3 031 484,6 mii lei și respectiv 4 276 628,7 mii lei în anul 2022¹⁸, iar valoarea producției

¹⁶

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__02%20POP/POP020300reg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

¹⁷

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__02%20POP/POP070040rclreg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

¹⁸

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__24%20ANT_T_ANT020/ANT020150reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

industriale fabricate a fost de de 896,2 mil. lei¹⁹. În același timp, în raionul Florești în anul 2022 numărul de întreprinderi raportoare au fost de 546 de unități economice, fiind în creștere cu 5% comparativ cu anul 2021 când au fost înregistrați 519 agenți economici²⁰, cu un număr mediu anual de salariați de 5 410 persoane, în scădere cu 5% față de anul 2021²¹.

Dacă ne referim la numărul mediu anual total al salariaților (inclusiv în unitățile sociale și instituțiile bugetare), conform BNS în 2021 au fost 11 357 persoane și respectiv 10 617 persoane în 2022²², cu 6,5% mai puțin comparativ cu anul 2021, cu un salariu mediu brut de 7 645,7 lei înregistrat de BNS în 2022 (cu 27% mai mic decât salariul mediu pe țară)²³. Aceasta poate însemna faptul că o parte considerabilă din populația raionului Florești, ca și în cazul raionului Sîngerei, nu este angajată în câmpul muncii sau are o muncă informală, fapt care o face vulnerabilă din punct de vedere socio-economic, cu riscuri de excluziune socială și sărăcie. Dacă ne referim la numărul populației inactive, din sursele BNS aceasta nu poate fi dezagregată pe raioane, dar la nivel național, în anul 2022 tinerii în vârstă de la 15 până la 34 ani din această categorie constituiau 393,1 mii persoane²⁴, numărul celor ocupați fiind de doar 237 mii tineri²⁵.

În partea ce ține de sectorul de tineret, Direcția Cultură, Turism, Tineret și Sport este un serviciu public al Consiliului Raional, care realizează politica de stat în aceste domenii pe teritoriul raionului Florești. Cu toate acestea, analizând Strategia de dezvoltare a raionului Florești²⁶, se observă că aceasta nu are priorități specifice pentru dezvoltarea și susținerea sectorului de tineret din raion. În esență, prioritățile strategice conexe necesităților tinerilor se referă la domeniul educație, muncă, cultură, sport și turism.

Cu toate acestea, sectorul de tineret din raionul Florești se dezvoltă în baza Strategiei raionale de dezvoltare a sectorului de tineret pentru ani 2021-2024 adoptată de consiliul raional Florești²⁷, iar activitățile de tineret anual sunt aprobate prin planul de acțiuni al APL II pe domeniul tineret, la elaborarea căruia participă și tinerii din consiliul de tineret.

În raportul de activitate al direcției²⁸, în anul 2022 la subprogramul tineret, împreună cu Centrul raional de tineret, au fost organizate și desfășurate activități tematice de informare, formare și instruire a tinerilor,

19

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__14%20IND/INDO20200reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

20

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__24%20ANT__ANT030/ANT030080reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

²¹ https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Statistica_teritoriala/Statistica_teritoriala_2023.pdf

22

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__03%20FM/SALO20300reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

23

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__03%20FM/SALO10400reg.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

24

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__03%20FM__03%20MUN__MUN080/MUN180100.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

25

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__03%20FM__03%20MUN__MUN020/MUN120100.px/table/tableViewLayout2/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

²⁶ <https://floresti.md/wp-content/uploads/2021/12/Strategia-de-dezvoltare-socio-economica-a-raionului-Floresti-2021-2028.docx>

²⁷ <https://floresti.md/wp-content/uploads/2023/03/dec.-06.16.pdf>

²⁸ <https://floresti.md/wp-content/uploads/2023/07/Raport-cultura.pdf>

dezbateri, activități culturale, sportive și ecologice, activități de cercetare și analiză/cartografiere, sondaje, chestionare și elaborarea de rapoarte/studii/analize.

Totodată, cele 28 de Consilii de Tineret din localitățile raionului Florești cu peste 280 de membri consilieri au participat la 46 activități și la conferința raională cu tematica „Consolidarea capacităților Rețelei Naționale a Consiliilor locale de tineret din Republica Moldova”.

În cadrul programului raional de granturi mici, mai multe consilii locale de tineret au câștigat finanțare pentru activitățile lor de dezvoltare a sectorului de tineret la nivel local. Valoarea totală a grantului a constituit 80 mii lei, oferite de Consiliul Raional Florești, și 80 mii lei oferite complementar de către Guvernul Republicii Moldova.

Conform studiului „Identificarea necesităților și provocărilor cu care se confruntă tinerii din raionul Florești”²⁹ elaborat în martie 2023 la comanda Consiliului de Tineret din Moldova, rolul Consiliului Raional al Tinerilor din Florești este de a reprezenta și de a aduce vocea tinerilor în procesul decizional local. Acesta servește ca un forum pentru discuții, dezbateri și identificarea problemelor și nevoilor tinerilor din comunitate. Consiliul Raional al Tinerilor acționează ca o punte între tineri și autoritățile locale, asigurând că viziunile și interesele lor sunt luate în considerare în dezvoltarea politicilor și programelor locale. Consiliul Raional al Tinerilor din Florești beneficiază și de sprijinul Consiliilor Locale ale Tinerilor din 28 de sate din raionul Florești.

Dacă ne referim la participarea tinerilor în procesele decizionale, din studiul vizat deducem că printre cele mai des întâlnite modalități de participare a tinerilor la viața politică respondenții au menționat: participarea la vot, participarea la acțiuni politice (mitinguri, marșuri politice, acțiuni de protest), aderarea la organizațiile de tineret ale partidelor politice, participarea la elaborarea politicilor de tineret și participarea la luarea deciziilor la nivel de comunitate. Rezultatele sondajului arată că nivelul de participare al tinerilor la viața politică rămâne a fi scăzut, numai 47,9% din tinerii respondenți au menționat că se implică activ în viața politică a statului, în mare parte prin participare la vot.

Rezultatele studiului mai arată că participarea tinerilor la viața civică a comunității este vădită prin acțiuni de voluntariat (61,1% din respondeți), prin organizarea acțiunilor culturale la nivel de comunitate (28%), colectare de fonduri și scriere de proiecte (8%) și acțiuni de salubritate a comunității (26%). Un rol important în participarea tinerilor la viața civică îl are dreptul de asociere al tinerilor. Cu toate că există o multitudine de structuri de tineret, 39,9% din tinerii participanți la sondaj au menționat că nu fac parte din nici un grup sau organizație; circa 12,4% din tineri fac parte dintr-un club / secție sportivă, 17,6% din respondenți fac parte dintr-un grup mass media școlar la nivel de comunitate, 12,7% sunt membri ai organizațiilor neguvernamentale de tineret, iar 9% fac parte din consiliile locale ale tinerilor.

Cunoașterea drepturilor tinerilor este în strânsă legătură cu percepția de către tineri a existenței și respectării drepturilor lor de către autorități. Rezultatele sondajului arată că doar 45,6% din respondenți au menționat că își cunosc drepturile de bază, 28,9% din respondenții tineri sunt informați parțial în domeniul legislației tineretului, 33,4% nu sunt informați în acest sens, 6,2% dintre tinerii participanți la sondaj nu sunt informați despre drepturile tinerilor din Republica Moldova și tot aceeași cotă de tineri cunosc profund drepturile tinerilor.

În același timp, studiul sus numit și-a propus să identifice care sunt viziunile de viitor și aspirațiile tinerilor în raionul Florești. Datele obținute în cadrul studiului se prezintă a fi destul de îngrijorătoare. Astfel, fiind întrebați în ce măsură tinerii pot avea un viitor sigur în Republica Moldova, 49% dintre respondenți consideră că în mică măsură, 19,2% considerând că ar putea avea în Moldova un viitor sigur în măsură medie, în timp ce doar 5,2 % din respondenți sunt mai optimiști în privința viitorului lor, răspunzând că Republica Moldova le poate oferi un viitor în mare măsură. În același timp, 18,6% au considerat că în Republica Moldova nu poți deloc avea un viitor sigur, iar 3,7% nu au putut răspunde la această întrebare. În aceeași schemă se circumscrie și încrederea tinerilor de a-și dezvolta în Republica Moldova o carieră conform aspirațiilor, 51,1% dintre tinerii respondenți fiind

²⁹ <https://cntm.md/resurse-de-specialitate/drepturile-tinerilor/studiuidentificarea-necesitatilor-si-provocarilor-cu-care-seconfrunta-tinerii-din-raionul-floresti/>

convinși că doar în mică măsură acest lucru este posibil, 15,1% fiind categoric convinși de imposibilitatea unei asemenea perspective, doar 3,2% din respondenți cred că aceasta este pe deplin posibilă și 23,2% că aceasta e posibilă în măsură medie. Alte 5,3% nu au știut să răspundă la această întrebare. Un loc de muncă bine plătit poate fi obținut în mică măsură conform 47,4% dintre respondenți, 13,5% fiind oarecum încrezători că acest lucru este posibil în măsură medie, în timp ce 24,4% sunt siguri că în Moldova acest lucru este irealizabil. La fel ca și în cazul altor aspecte descrise mai sus, un procent ne semnificativ (4,2%) admite că un loc de muncă bine plătit poate fi obținut în RM.

Analizând datele celor două raioane putem deduce că:

- 1) Ambele înregistrează o descreștere semnificativă a populației, cu un spor natural negativ și emigrare a populației apte de muncă;
- 2) Instituțiile și organizațiile pentru tineret din ambele raioane au oferit servicii variate pentru implicarea și sprijinul tinerilor, dar încă există nevoia de o implicare mai profundă și de politici mai bine direcționate pentru a aborda preocupările și nevoile tinerilor, a căror aplicabilitate depinde de existența sau lipsa bugetelor pe tineret.
- 3) Există o lipsă de încredere în viitorul tinerilor. Mulți tineri consideră că în mică sau foarte mică măsură pot avea un viitor sigur, o carieră conform aspirațiilor și un loc de muncă bine plătit la ei acasă.

În general, ambele raioane se confruntă cu probleme similare în ceea ce privește reducerea populației și nevoile tinerilor. Prin urmare este necesară o abordare mai integrată și orientată către soluții pentru a îmbunătăți situația socio-economică și a oferi perspective mai bune pentru tineri în ambele raioane.

CAPITOLUL II. Profilul tinerilor din Moldova vs. tinerii din raioanele Sîngerei și Florești în perioada anilor 2021-2022

Numărul populației în Republica Moldova cu reședința obișnuită la 1 ianuarie 2023 a constituit 2 512 758 persoane, din care 585,1 mii sau 23,3% au fost tinerii cu vârsta cuprinsă în intervalul de 14-34 ani. Repartizarea tinerilor pe sexe se prezintă astfel: 49,9% – bărbați și 50,1% – femei. În comparație cu anul precedent (2021), la 1 ianuarie 2023 populația cu vârsta de 14-34 ani a scăzut cu 36,5 mii persoane (sau cu 5,9%)³⁰.

În comparație, la 1 ianuarie 2019, conform datelor BNS, numărul tinerilor în Republica Moldova a constituit 717,2 mii, sau 26,7% din numărul total al populației, sau cu cca 100 mii mai mult ca în 2022.

În cele ce urmează prezentăm situația demografică a rl. Sîngerei și Florești într-o vedere a vedea numărul populației, și a tinerilor în particular, în același timp arătând tendințele de depopulare a raioanelor supuse cercetării.

În 2022, populația tânără în raioanele Florești și Sîngerei a scăzut cu câte 7% comparativ cu anul 2021, ceea ce reprezintă un ritm de scădere de două ori mai accelerat decât al populației totale (Tabelul 1). O scădere mai accentuată se înregistrează printre bărbați comparativ cu femeile, în ambele raioane. În același timp, în raionul Florești numărul tineretului rural se reduce mai repede decât al celui urban, iar în raionul Sîngerei atât tineretului rural, cât și cel urban scade cu ritmuri aproximativ egale. Astfel, de la an la an se observă o tendință alarmantă în ceea ce privește descreșterea numărului populației tinere în Moldova, atât în profil raional cât și național, lucru ce are repercusiuni directe în procesele de dezvoltare socio-economică a țării.

30

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_02%20PO/P/POP010400rclreg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

Evoluția numerică a populației este determinată de o multitudine de factori, dintre care se evidențiază scăderea indicilor natalității, îmbătrânirea populației și intensificarea migrației externe și interne, iar acestea, la rândul lor, sunt influențate de factorii economici, sociali și politici.

Tabelul 1. Structura populației tinere cu reședință obișnuită pe medii și sexe pentru anii 2021-2022, mii³¹

Raionul	Data	Numărul general al populației	Numărul tinerilor	Mediul		Sexe	
				Urban	Rural	Bărbăți	Femei
Florești	01.01.2021	66 868	16 412	3 239	13 173	8 615	7 797
	01.01.2022	64 286	15 131	3 029	12 102	7 951	7 180
	01.01.2023	62 154	14 108	2 843	11 265	7 352	6 756
Sîngerei	01.01.2021	69 751	18 162	3 104	15 058	9 630	8 532
	01.01.2022	67 326	16 719	2 897	13 822	8 807	7 912
	01.01.2023	65 166	15 603	2 693	12 910	8 184	7 419

Sursa: BNS

Dacă ne referim la profilul tinerilor în raport cu populația generală, atunci grupul tineret cu vârstă între 14-35 ani constituie cca 24% la Florești și 25% la Sîngerei, dintre care cca 75% provin din mediul rural. În parte ce ține de criteriul de gen, cu puțină diferență în ambele raioane prevalează genul masculin.

Analizând datele prezentate supra deducem că tinerii emigrează, iar numărul acestora este în scădere continuă, și aceasta se referă inclusiv la raioanele Florești și Sîngerei. Aceștia optează pentru emigrare din cauza lipsei oportunităților de dezvoltare și încadrare în câmpul muncii, salarizare atrăgătoare, calitate scăzută a sistemului de educație, servicii insuficiente și infrastructură slab dezvoltată³². Conform raportului Studiului „Generații și Gen” realizat în Republica Moldova (2020), în grupele de vârstă 15-19 ani și 20-24 de ani, circa o treime din respondenți intenționează să emigreze din țară în următorii trei ani, iar în următoarele două categorii de vârstă (25-29 și 30-34 de ani) – circa un sfert (ponderea doritorilor de a emigra din toată populația fiind de aproximativ 15%)³³.

Impactul negativ al migrației se resimte puternic în economia raioanelor evaluate, cu repercusiuni serioase asupra sistemului de protecție socială și în educație, generând deficit de forță de muncă, venituri fiscale reduse și resurse mai puține adresate pentru protecția socială și educație, tineret, cultură, sport, etc. Costurile generate de migrația tinerilor sunt mult mai mari decât investițiile necesare pentru a încuraja rămânerea acestora în țară și pentru a crea oportunități adecvate în comunitățile lor de origine.

În plus, migrația tinerilor afectează coeziunea socială și culturală a comunităților de origine și poate genera dificultăți emoționale în rândul familiilor rămase în urmă. Este crucial să adoptăm o abordare holistică pentru a soluționa aceste probleme, elaborând politici și programe care să promoveze stabilitatea și prosperitatea în comunitățile de origine și să ofere tinerilor perspective viabile pentru un viitor în țara și localitatea lor.

³¹

https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/20%20Populatia%20si%20procesele%20demografice/20%20Populatia%20si%20procesele%20demografice_POP010_POPPro/POP010400rclreg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

³² <https://cntm.md/news/studiu-evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-din-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-2/?lang=en>

³³ <https://moldova.unfpa.org/ro/publications/raportul-studiului-genera%C8%9Bii-%C8%99i-gen-%C3%AEn-republica-moldova>

CAPITOLUL III. Tendințele de finanțare a sectorului de tineret în raioanele Sîngerei și Florești

Conform Legii nr. 215 din 29-07-2016 cu privire la tineret³⁴, finanțarea acțiunilor prevăzute la art. 12 (Administrația publică locală și competențele ei) pentru dezvoltarea sectorului de tineret și asigurarea participării active a tinerilor la toate aspectele vieții se va efectua din contul și în limitele alocațiilor aprobate în aceste scopuri în bugetele autorităților publice implicate, precum și din alte surse, conform legislației în vigoare.

Actele legislative și normative ce stabilesc costurile activităților, atribuirea și gruparea conform clasificărilor bugetare, atribuirea la programele și subprogramele relevante sunt:

- **Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 209/2015** din 24.12.2015 cu privire la aprobarea Setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului;
- **Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 208/2015** din 24.12.2015 privind Clasificația bugetară;
- **Hotărârea de Guvern nr. 1213 din 27.12.2010** privind aprobarea unor măsuri de susținere a activităților de tineret;
- **Hotărârea de Guvern nr.1151/2002** despre aprobarea Regulamentului cu privire la normativele de cheltuieli privind desfășurarea conferințelor, simpoziunilor, festivalurilor de către instituțiile publice finanțate de la bugetul de stat;
- Pe lângă acestea, în Republica Moldova prin intermediul **Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM)** se face planificarea bugetară multianuală, prin care se stabilesc obiectivele politicii bugetar-fiscale și se determină cadrul de resurse și cheltuieli ale bugetului public național și ale componentelor acestuia în perspectiva de trei ani.

Referindu-ne la bugetele pe tineret asupra cărora se extinde analiza data, conform legislației, repartizarea bugetului pe tineret se efectuează conform Ordinului Ministrului Finanțelor nr.208/2015 privind clasificăția bugetară după cum urmează:

Grupa Funcțională - 0813- servicii pentru tineret:

- Programe, măsuri și activități pentru tineret în diferite domenii;
- Instituții, care prestează servicii și efectuează activități destinate tineretului.

Programul Tineret și Sport – 86:

Subprogramul - 03

Cod -8603.

Clasificația programelor pe componenta de tineret este următoarea (conform Anexei nr. 8 a Ordinului Ministrului Finanțelor nr.208/2015)

Cod	Activitatea
00239	Dezvoltarea și promovarea activității de tineret
00394	Întreținerea Centrelor de tineret
00461	Consolidarea structurilor reprezentative ale tinerilor
00462	Program de granturi pentru inițiativele tinerilor
00463	Prestarea serviciilor pentru tineret

³⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138532&lang=ro#

Prin urmare, obiectul de cercetare a studiului este legat de activitățile cu codurile 00239, 00394, 00461, 00462 și 00463.

Până a ajunge la prezentarea cheltuielilor pe domeniul tineret în raioanele Florești și Sîngerei, inițial vom prezenta tendințele de finanțare a sectorului de tineret de către APL II la nivel național. Astfel, în urma analizei bugetelor locale de tineret pentru anul 2022 la nivelul APL II se observă o creștere semnificativă a bugetului la subprogramul tineret, care în 2022 a ajuns la 31 382,1 mil. lei³⁵, comparativ cu 19 930,3 mil. lei care au fost executați de APL II în anul 2021³⁶. Analiza cheltuielilor bugetelor locale de nivelul II pentru anul 2022, sub aspectul clasificării funcționale, indică faptul că cheltuielile aferente domeniilor tineret constituie cca 4.1% din totalul bugetelor locale de nivelul II pe subprogramele „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă”³⁷, fiind în creștere față de anul 2021 cu cca un punct procentual.

În cele ce urmează propunem să ne uităm la informația privind cheltuielile autorităților publice locale de nivelul al doilea pe grupa principală 08 „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” versus „tineret” în raioanele Florești și Sîngerei pentru anul 2022.

Tabelul 2: informația privind cheltuielile autorităților publice locale de nivelul al doilea pe grupa principală 08 „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” versus „tineret” în anul 2022, mii lei

Denumirea	Coduri			Aprobat	Precizat	Executat
	ORG1	Funcția F1-F3	Subprogram P1-P2			
Consiliul Raional Florești						
Total: Cultură, sport, tineret, culte și odihnă	1421	08		10.683,5	12.123,7	11.751,9
Servicii de sport, tineret și odihnă	1421	081		4.933,8	6.510,3	6.412,4
Servicii de sport și cultură fizică	1421	0812		4.364,8	5.844,3	5.801,1
Tineret	1421	0813	8603	569,0	666,0	611,3
Servicii în domeniul culturii	1421	082		4.740,3	4.715,0	4.530,6
Consiliul Raional Sîngerei						
Total: Cultură, sport, tineret, culte și odihnă	1714	08		12.019,1	14.597,7	14.269,5
Servicii de sport, tineret și odihnă	1714	081		6.055,2	6.892,7	6.790,0
Servicii de sport și cultură fizică	1714	0812		4.636,7	5.300,7	5.287,5
Tineret	1714	0813	8603	1.418,5	1.592,0	1.502,4
Servicii în domeniul culturii	1714	082		5.111,6	6.840,7	6.782,5

Sursa: Datele Ministerului Finanțelor și ale APL II vizate

³⁵ <https://cntm.md/news/studiu-evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-din-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-2/?lang=en>

³⁶ <https://cntm.md/resurse-de-specialitate/evaluarea-bugetelor-locale-pe-tineret/evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-in-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-anul-bugetar-2021/?lang=en>

³⁷ <https://cntm.md/news/studiu-evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-din-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-2/?lang=en>

Analizând cifrele prezentate, deducem că pe fundalul general, când este vorba despre domeniile/grupa „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” versus „tineret”, în raioanele Florești și Sîngerei cu ușurință se văd discrepanțe colosale între bugetele alocate domeniilor sport, odihnă și cultură versus tineret, unde ultimul este cel mai puțin finanțat. Aceasta rezultă din faptul că nu toate recomandările tinerilor parvenite la etapa de formare a bugetelor locale de tineret sunt luate în considerație și astfel se creează o cerere care nu este acoperită. Un alt motiv ce reconfirmă aceste concluzii sunt și lipsa bugetelor la categoria bugetară **00461**: consolidarea structurilor reprezentative ale tinerilor, despre care vorbim mai jos. Aceste discrepanțe sunt specifice nu doar acestor două raioane, ci sunt general observabile la nivel republican și se repetă de la an la an. Prin urmare cu ușurință putem atesta o subfinanțare relativă considerabilă a sectorului de tineret în comparație cu sportul și cultura, or cu 600 mii or 1500 mii nu e real să se acopere toate necesitățile și prioritățile tinerilor la nivel raional.

În cele ce urmează ne propunem să prezentăm și să analizăm în detaliu situația bugetelor din cadrul subprogramelelor tineret, după cum urmează.

Tabelul 3: Evoluția cheltuielilor pe activități și structura cheltuielilor pe activități (2020-2022), mii lei

Subprograme pe TINERET		2020	2021	2022
Total executat, mii lei:	Florești	356,1	484,4	611,3
	Sîngerei	1341,7	1 284,0	1502,5
00239: dezvoltarea și promovarea activității de tineret, mii lei	Florești	129,5	219,5	289,5
	Sîngerei	14,4	1 284,0	44,2
00394: întreținerea centrelor de tineret, mii lei	Florești	226,6	234,9	241,8
	Sîngerei	1 227,3	1 173,1	1 358,3
00461: consolidarea structurilor reprezentative ale tinerilor, mii lei	Florești	-	-	-
	Sîngerei	-	-	-
00462: program de granturi pentru inițiativele tinerilor, mii lei	Florești	-	30	80
	Sîngerei	100	100	100
00463: prestarea serviciilor pentru tineret, mii lei	Florești	-	-	-
	Sîngerei	-	-	-

Sursa: Datele Ministerului Finanțelor și ale APL II vizate

Analizând datele Ministerului Finanțelor³⁸, observăm că finanțarea domeniului de tineret la nivel de APL II în Florești și Sîngerei rămâne a fi foarte diferită în proporție de finanțare, creând astfel inegalități în accesarea oportunităților de dezvoltare a tinerilor de la raion la raion.

Dacă ne referim la gradul de finanțare a celor 5 programe adresate tinerilor și organizațiilor de tineret, în topul preferințelor de finanțare se regăsește finanțarea centrelor de tineret, urmată de activitatea de finanțare a activităților de tineret. Următoarele în clasamentul preferințelor de finanțare de către APL II sunt programele locale de granturi.

Cu toate acestea, în procesul de bugetare în cadrul bugetelor pe tineret sunt ignorate celelalte subprograme, și anume prestarea serviciilor pentru tineret și consolidarea structurilor reprezentative ale tinerilor. Lipsa investițiilor în aceste subprograme are impact direct asupra procesului de suport și dezvoltare a tinerilor și organizațiilor de tineret, care la rândul lor au misiunea de a dezvolta și implementa programe și activități de tineret pentru incluziunea, activizarea și abilitarea tinerilor.

³⁸ <https://buget.mf.gov.md/ro>

Cheltuielile bugetare la nivel local per tânăr

Conform Studiului „Evaluarea Cheltuielilor Alocate Sectorului de tineret din cadrul Bugetelor APL-urilor de Nivelul II (anul de evaluare 2022)”, media generală pe țară a cheltuielilor suportate de APL de nivel II per tânăr în 2022 la capitolul cheltuieli pentru dezvoltarea sectorului de tineret, conform datelor furnizate de Ministerul Finanțelor, a constituit suma de 50,48 lei, fiind în creștere față de anul 2021³⁹ și 2020⁴⁰, când am avut o medie de 30,04 lei și respectiv 23,0 lei. Prin urmare, media cheltuielilor per tânăr pe țară a crescut semnificativ față de anii precedenți⁴¹.

Dacă ne referim la raioanele Florești și Sîngerei, în 2022 ele au înregistrat 40,40 lei și respectiv 89,86 lei per tânăr, cheltuiți la subprogramul tineret. În cele ce urmează o să detaliam care este situația bugetară pe domeniul tineret cu indicatorul de referință „per tânăr”, perioada de referință fiind anii 2021-2022.

Tabelul 4: Cheltuieli de tineret per tânăr în 2021-2022, lei

Denumirea / APL de nivel II	Data	Nr. tineri	Cheltuieli medii per tânăr, lei
Florești	01.01.2022	15 131	40,40
	01.01.2021	16 412	29,54
Sîngerei	01.01.2022	16 719	89,86
	01.01.2021	18 162	70,70

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS și Ministerului Finanțelor

Analizând datele prezentate, cu ușurință putem vedea că cheltuielile per tânăr în Sîngerei sunt aproape duble față de media la nivel național de 50,48 lei per tânăr, cu toate că din punct de vedere economic așa cum am prezentat supra, raionul Florești este mult mai dezvoltat comparativ cu Sîngerei. Potențialele motive care pot genera diferențele bugetare, inclusiv în domeniul tineret sunt:

- În contextul descentralizării și autonomiei locale, actualmente nu avem careva limite ce trebuie respectate de raioane în finanțarea sectorului de tineret. Prin urmare, acestea rămân la latitudinea APL II;
- Dezvoltarea insuficientă a sectorului local de tineret, insuficiența organizațiilor active în domeniu, care are ca efect:
 - lipsa actorilor locali care fac constant activități de advocacy pentru creșterea și implementarea bugetelor de tineret;
 - insuficiența capacității de absorbție a bugetelor locale de tineret, motiv din care nici nu cresc bugetele, pentru că nici cu bugetele existente nu avem o execuție a bugetelor de tineret de 100%.

39

<https://cntm.md/resurse-de-specialitate/evaluarea-bugetelor-locale-pe-tineret/evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-in-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-anul-bugetar-2021/?lang=en>

⁴⁰ <https://cntm.md/resurse-de-specialitate/evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-in-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-anul-bugetar-2020/>

⁴¹ <https://cntm.md/news/studiu-evaluarea-cheltuielilor-alocate-sectorului-de-tineret-din-cadrul-bugetelor-apl-urilor-de-nivelul-ii-2/?lang=en>

Executarea bugetelor pe tineret în anii 2020-2022

Dacă ne referim la disciplina bugetară în Florești și Sîngerei, în cele ce urmează analizăm marja de aprobare și executare a bugetelor locale de tineret la nivelul APL II.

Tabelul 5. Cheltuieli de tineret în 2020-2022, mii lei

Denumirea/APL de nivel II	Cod	Anul	Aprobat	Precizat	Executat	Gradul de executare, %
Florești	8603	2022	569,0	666,0	611,3	92
		2021	497,1	527,1	484,4	92
		2020	442,3	465,3	356,1	77
Sîngerei	8603	2022	1418,5	1592,0	1502,5	94
		2021	1461,3	1502,8	1284,0	85
		2020	1457,3	1566,8	1341,7	86

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Ministerului Finanțelor și a APL II vizate

Pe fundalul general de executare a bugetelor locale de tineret, rămân a fi anumite variații între sumele alocate și executate, deși disciplina bugetară în anul 2022 s-a îmbunătățit. În urma analizei detaliate a acestor date putem vedea că în ambele cazuri executarea bugetelor aprobate este de circa 90%, cu unele diferențe de la an la an.

Într-o perspectivă națională, menționăm că conform analizelor Consiliului Național al Tineretului din Moldova, raioanele Florești și Sîngerei nu se regăsesc în top 5 raioane/municipii ce finanțează cel mai mult per tânăr ce locuiește în circumscripția teritorială, și nici în top 5 cele mai subfinanțate raioane. Cu toate acestea, putem constata că în anii de referință, doar rl. Sîngerei se regăsește în lista acelor nouă UTA de nivel II din Moldova care cheltuie peste media națională per tânăr, date care sunt prezentate la secția media cheltuielilor per tânăr.

Aceste date denotă că bugetele de tineret uneori sunt realocate pentru alte necesități/priorități la nivel raional, iar domeniul tineret rămâne să se limiteze la bugete subdimensionate comparativ cu necesitățile sectorului de tineret, astfel reducându-se din ambiția de implementare a acțiunilor și bugetelor de tineret adoptate anterior. În astfel de circumstanțe tinerii, în special cei din zonele îndepărtate ale raioanelor, nu ajung să beneficieze pe deplin de programele, serviciile și activitățile la care ar avea acces dacă ar exista finanțare pentru servicii de outreach ori în localitatea lor s-ar desfășura diferite activități de tineret.

Aceste variații sunt rezultatul mai multor factori recurenți de la un an la altul:

- Procesul de planificare este defectuos în mai multe zone, așa cum putem observa, de exemplu, că în ambele raioane există centre de tineret și respectiv se prestează servicii pentru tinerii, iar la linia bugetară **00463**: prestarea serviciilor pentru tineret constatăm în ambele raioane zero lei bugetați și executați. Din aceeași rubrică, în ambele raioane activează consiliile raionale și locale de tineret, iar lina bugetară **00461**: consolidarea structurilor reprezentative ale tinerilor are de asemenea 0 lei.
- Absența unor mecanisme și instrumente clare de implicare a tinerilor în procesele decizionale de tip comisii consultative de tineret ce activează pe principii de co-management care ar contribui la o prezență constantă a tinerilor la toate procesele de planificare bugetară, având ca efect creșterea bugetelor de tineret. Aceste mecanisme ar trebui să ofere roluri bine determinate pentru tineri în cadrul procesului de planificare și execuție a bugetelor prin intermediul activităților de tineret realizate.
- Un alt aspect care influențează negativ executarea bugetelor destinate tinerilor este lipsa de interes din partea acestora pentru implicare și participarea activă și permanentă, nelimitată la doar câteva evenimente per an, gen forum și post-forum, conferințele de tineret, etc.

Conform studiului „Identificarea necesităților și provocărilor cu care se confruntă tinerii din raionul Florești”⁴², în urma sondajului aplicat în rândul tinerilor din Florești la începutul anului 2023, datele arată că 71% din tinerii respondenți consideră implicarea tinerilor în viața politică foarte importantă, 27% importantă și numai 2% deloc importantă. Totuși, o parte din tineri nu au fost și nu sunt pregătiți să răspundă noilor cerințe ale societății democratice și ale dezvoltării societății civile, iar procesul de democratizare se confruntă în continuare cu problema tinerilor pasivi, care nu cunosc avantajele implicării lor în viața politică a Republicii Moldova.

Un rol important în participarea tinerilor la viața civică îl are dreptul de asociere al tinerilor. Cu toate că există mai multe structuri de tineret din Florești, 39,9% din tinerii participanți la sondaj au menționat că nu fac parte din nici un grup sau organizație; circa 12,4% din tineri fac parte dintr-un club /secție sportivă, 17,6% din respondenți fac parte dintr-un grup mass media școlar la nivel de comunitate, 12,7% sunt membri ai organizațiilor neguvernamentale de tineret, iar 9% fac parte din consiliile locale ale tinerilor.

Rezultatele sondajului menționat arată că nivelul de participare al tinerilor la viața politică rămâne a fi scăzut, numai 47,9% din tinerii respondenți au menționat că se implică activ în viața politică a statului, în mare parte prin participare la vot. Totodată, participarea tinerilor la elaborarea politicilor de tineret constituie o prioritate pentru 25,8% dintre tinerii participanți la sondaj.

CONCLUZII

În esență, dezvoltarea sectorului de tineret în cadrul raioanelor evaluate este realizată prin prisma Strategiilor raionale de dezvoltare în raionul Sîngerei și a Strategiei raionale de dezvoltare a sectorului de tineret a raionului Florești și a planurilor anuale de acțiuni pe sector. Este de menționat că în Sîngerei nu este o strategie și o viziune globală de dezvoltare a sectorului de tineret, fapt ce rezultă într-o dezvoltare mai lentă a sectorului de tineret. Din aceste considerente este important de dezvoltat și de implementat strategii raionale de tineret ce în ansamblu ar aborda tinerii și problemele lor.

Analizând nivelul de finanțare a grupei principale 08 „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” versus „tineret” în raioanele Florești și Sîngerei, se observă un mare decalaj între bugete pe fiecare domeniu în parte, iar domeniul tineret este cel mai subfinanțat, finanțarea acestuia depinzând de prioritățile APL II.

În urma analizei comparative a bugetelor raionale pe domeniul tineret în raioanele Florești și Sîngerei, constatăm o discrepanță considerabilă între cheltuielile pe tineret efectuate de aceste raioane. În mare parte, această diferență rezultă din cheltuielile făcute pe activitatea bugetară 00394: întreținerea centrelor de tineret, unde raionul Sîngerei a cheltuit 1358,3 mii lei, comparativ cu 241,8 mii lei cheltuiți în anul 2022 la Florești. Această diferență depinde de paleta serviciilor ce sunt prestate în centrele de tineret și existența unor lucrători de tineret calificați care sunt capabili să dezvolte și să implementeze programe și servicii complexe pentru beneficiarii lor. Totodată, nu trebuie de exclus și prioritățile factorilor decizional la nivel de tineret și a consilierilor raionali în raport cu aprobarea finanțării pentru mai multe programele și activitățile de tineret.

Celelalte categorii de cheltuieli din grupul activităților pe tineret sunt aproape identice ca buget executat, cu mici diferențe între acestea. Prin urmare, din totalul fondurilor care sunt alocate pentru sectorul de tineret la nivel raional, cea mai mare parte este alocată pentru activitatea centrelor de tineret, urmată de linia bugetară destinată pentru dezvoltarea și promovarea activității de tineret, dacă ne referim la cele 5 activități din subprogramul „Tineret”. Cu toate acestea, din lipsa înțelegerii specificului activităților ce țin de serviciile de

⁴² <https://cntm.md/resurse-de-specialitate/drepturile-tinerilor/studiuidentificarea-necesitatilor-si-provocarilor-cu-care-seconfrunta-tinerii-din-raionul-floresti/>

tineret și consolidarea structurilor de tineret, elemente din acestea nu se regăsesc în cadrul liniilor bugetare destinate activității centrelor de tineret, precum și la dezvoltarea și promovarea activității de tineret.

Subprogramele de tineret 00463: PRESTAREA SERVICIILOR PENTRU TINERET, 00461: CONSOLIDAREA STRUCTURILOR REPREZENTATIVE ALE TINERILOR nu sunt finanțate deloc în raioanele Florești și Sîngerei, iar lipsa investițiilor în aceste subprograme are impact direct asupra procesului de suport și dezvoltare a tinerilor și organizațiilor de tineret.

Totodată, există inițiative și structuri destinate sprijinirii și implicării tinerilor în ambele raioane, cum ar fi centrele de tineret, precum și consiliile de tineret locale. Cu toate acestea, este nevoie de o revizuire și consolidare a acestora pentru a răspunde mai eficient nevoilor și aspirațiilor tinerilor din raion, precum punerea la dispoziție a bugetelor necesare pentru realizarea misiunii lor, în special prin extinderea serviciilor de outreach și înființarea și extinderea reprezentanțelor acestor structuri în satele acestor raioane, astfel încât să se creeze oportunități egale pentru tineri în accesarea acestor servicii și platforme de participare.

Lipsa de finanțare la subprogramele 00461 „Consolidarea structurilor reprezentative ale tinerilor” și 00463 „Prestarea serviciilor pentru tineret” are repercusiuni majore asupra dezvoltării capitalului uman, astfel, ambele raioane se confruntă cu o scădere semnificativă a populației, determinată de un spor natural negativ și de migrația populației tinere. Această tendință afectează în mod direct prezentul, viitorul și potențialul economic al regiunilor, necesitând politici și măsuri adecvate pentru stoparea declinului demografic.

Cu toate acestea, este de menționat că din lipsa înțelegerii structurii bugetelor locale de tineret, în realitate avem problema în care bugetele destinate liniei bugetare 00463 „Prestarea serviciilor pentru tineret” se regăsesc la linia bugetară 00394: întreținerea centrelor de tineret.

În concluzie, pentru a îmbunătăți situația tinerilor în raioanele Sîngerei și Florești, este esențial să se dezvolte politici mai eficiente și adaptate nevoilor specifice ale tinerilor cu finanțare suficientă pentru acestea, să se promoveze participarea activă și implicarea acestora în procesele sociale și politice, să se ofere oportunități de educație și formare profesională și să se creeze perspective mai clare și mai promițătoare pentru viitorul lor în aceste comunități. În același timp, este necesară o colaborare strânsă între autoritățile locale, organizațiile neguvernamentale și tineri pentru a implementa schimbările necesare și pentru a crea un mediu mai susținător pentru tineretul din aceste raioane. În acest sens se încurajează utilizarea parteneriatelor strategice dintre APL/APC și structurile de tineret reglementate de Legea cu privire la tineret nr. 215/2016.

RECOMANDĂRI

1. În contextul problemelor enunțate și al lipsei/insuficienței priorităților strategice privind dezvoltarea sectorului de tineret în strategia de dezvoltare a raionului Sîngerei, se recomandă autorităților din raion să elaboreze și să aprobe o strategie raională de tineret. La necesitate a se cere suportul și ghidarea Agenției Naționale pentru Tineret;
2. A se respecta, proteja și asigura dreptul tinerilor de a participa semnificativ în procesele decizionale, prin împuternicirea continuă a consiliilor raionale și locale de tineret, a organizațiilor de tineret și tinereilor activiști, precum și instituirea de noi mecanisme de participare a tinerilor în procesele decizionale cum ar fi comisiile consultative de tineret pe bază de co-management⁴³ ce reprezintă o prioritate și în Strategia națională pentru dezvoltarea sectorului de tineret „Tineret 2030”⁴⁴, astfel încât să se realizeze activizarea

⁴³ <https://particip.gov.md/ru/document/stages/proiectul-hotararii-guvernului-cu-privire-la-aprobarea-regulamentului-cadru-de-organizare-si-functionare-a-comisiilor-consultative-pentru-politicile-de-tineret/8174>

⁴⁴ <https://cntm.md/politici-de-tineret/acte-nationale/strategia-nationala-de-dezvoltare-a-sectorului-de-tineret-2022-2026/?lang=en>

masivă a tinerilor în procesele de participare și reprezentare a tinerilor, fapt care va contribui inclusiv și la creșterea bugetelor de tineret la nivel raional;

3. A se asigura sprijin politic din partea consilierilor raionali pentru creșterea și finanțarea continuă a programelor de dezvoltare a sectorului de tineret și suport structurilor de tineret și tinerilor care participă în cadrul mecanismelor de participare și reprezentare a tinerilor;
4. Acordarea de către Agenția Națională pentru Tineret a suportului continuu și mentoratului pentru APL-II în dezvoltarea documentelor strategice locale în domeniul tineret cu divizarea corespunzătoare a bugetelor de tineret și implementarea eficientă a acestora;
5. Dezvoltarea parteneriatelor strategice dintre APL și structurile de tineret așa cum este reglementat de articolul 16¹ al Legii cu privire la tineret nr. 215/2016 și asigurarea că acestea din urmă au tot suportul necesar întru a asigura implicarea acestora în atingerea obiectivelor comune, inclusiv participarea la concursuri pentru atragerea finanțării externe destinate activităților de tineret⁴⁵;
6. Creșterea finanțării pentru implementarea politicii de tineret la nivel raional cu o marjă minimă obligatorie stabilită la nivel normativ prin deciziile APL II când se aprobă bugetul raional (ex. minim 35% din bugetul administrației publice la grupa principală 08 „Cultura, sport, tineret, culte și odihnă” comparativ cu cca 4% ce sunt înregistrate în 2022);
7. Autoritățile locale și alte organizații ar putea oferi la scară largă granturi, finanțare și suport logistic pentru inițiativele și proiectele propuse de tineri, astfel încât aceștia să își poată dezvolta ideile și să se implice activ în comunitate în conformitate cu planurile locale de dezvoltare.
8. APL II trebuie să realizeze investiții strategice în centrele de tineret, spațiile recreative și educaționale, pentru a sprijini retenția și implicarea tinerilor în viața comunității, în special cu o atenție sporită în dezvoltarea infrastructurii, serviciilor și activităților de tineret în mediul rural.
9. Se recomandă revizuire strategiilor de comunicare și intensificarea eforturilor de sensibilizare comunitară, pentru a asigura că informațiile despre strategiile de dezvoltare raională, strategia/planul de acțiuni de tineret și resursele disponibile ajung la toți tinerii din regiune, fapt care ar crește mobilizarea tinerilor și creșterea procentului de executare a bugetelor raionale de tineret.
10. APL II ar trebui să stabilească parteneriate solide cu administrația națională, în special cu Agenția Națională pentru Tineret pentru a beneficia pe deplin de suportul și programele naționale ale acestora și să coordoneze eforturile între diferite direcții și subdiviziuni (în special direcția finanțelor) pentru bugetarea corespunzătoare și implementarea coezivă a strategiilor și planuri de tineret.

⁴⁵ NOTĂ: Conform Legii cu privire la tineret, parteneriatele strategice sunt încheiate între autoritățile publice cu competențe în domeniul de tineret și structurile sau organizațiile reprezentative din sectorul de tineret. În același timp, autoritățile publice pot planifica și aloca, în limita bugetului disponibil, resurse financiare pentru dezvoltarea și realizarea politicilor, programelor, proiectelor și a acțiunilor asumate în cadrul parteneriatelor strategice.

Finanțat de
Uniunea Europeană

Anexa 1. Nivelul de planificare și executare a bugetelor publice locale de nivel II și cheltuielile per tânăr

Denumirea/ APL de nivel II	Anul bugetar 2022						Executat în 2020, mii lei	Executat în 2021, mii lei	Diferență cheltuieli 2021 / 2022, mii lei	Nr. tineril or, 2022	Cheltui eli per tânăr în 2022, lei
	Cod/ Subpro gram	Activi tatea	Aprob.	Prec.	Exec.	% execu tat					
			Mii lei	Mii lei	Mii lei						
Florești			569	666	611,3	91,7	356,1	484,4	361,8	15131	40,4
Dezvoltarea si promovarea activității de tineret	8603	239	300	300	289,5	96,5	129,5	219,5	70		
Întreținerea centrelor de tineret	8603	394	269	286	241,8	84,5	226,6	234,9	241,8		
Program de granturi pentru inițiativele tinerilor	8603	462	0	80	80	100	0	30	50		
Sîngerei			1418,5	1592	1502,5	94,3	1341,7	1284	218,5	16719	89,8
Dezvoltarea si promovarea activității de tineret	8603	239	59,2	59,2	44,2	74,6	14,4	10,9	33,3		
Întreținerea centrelor de tineret	8603	394	1359,3	1432,8	1358,3	94,8	1227,3	1173,1	185,2		
Program de granturi pentru inițiativele tinerilor	8603	462	0	100	100	100	100	100	0		

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS, Ministerului Finanțelor și APL II vizate

